

prevdarili in si vse dobro zamerkali, kdaj, koliko, in v kakšnem vremenu ste ga na njivo spravili, in kakó ga podorali, de bi bili v stanu po teh razločkih tudi razložik vsakoletniga pridelka nam povédati? Vse te okoljšine pa storé, de se škodljivost ravno na njivo navoženiga (frišniga) gnojá pomanjša ali povikša. V rahli in neprevroči zemlji, posebno v dobrih letinah, ne bo tako gnojenje ravno preveč škodvalo; če je pa zemlja bolj terda, merzla, mokrotna, ali pa nasproti prevročá, bo krompir po takim gnojenji večí škodo terpel. Tudi lanjska krompirjeva gnjilína je to poterčila, ktera sicer nobeni zemlji in nobenimu ravnanju ni prizanesla, pa je vunder sploh tam nar bolj razsajala, kjer je bila zemlja teška, ilovnata, ravno pred sajenjem gnojena.

Sleherni kmetovavec bo tedej nar bolj opravil, če ne sadi krompirja berž po gnojenji; — kakó pa gre krompirju gnojiti, de bo práv, bomo prihodnjič razložili.

Vsi bolj veljavni kmetovavci pa sploh svetujejo, de naj nihče létas krompirja na ravno tisto njivo, pa tudi preblizo take njive ne sadi, kjer je lani bolán krompir bil, zató kér se je kužnih ostankov bati.

(Dalje sledí.)

### **Nova moka. \*)**

Vsak kmetovavec pozná zeliše, ki nam po travnikih in po njivah veliko nadlego dela; plevél, ki ima korenín brez konca in kraja, in ki mu sploh „pirnica“ (Queckenwurz, Graswurz, triticum repens) pravijo. Iz tega plevéla lepo in dobro, rumenkasto-belo moko napravljati, uči neki nemški tesarski mojster in kmetovavec, Jakob John, takóle:

Pirnične korenine se naberajo na novo preorani njivi práv lahko; žene in otroci so za to delo práv pripravni. Nabrano zeliše se spére v vodi, de se do dobriga očisti; potem naj se da posušiti, v snopičke zvezati, in potem kakor škopa drobno zrezati. Taka rezanca naj se déne poleti na sonce, pozimi pa na peč ali v peč, kjer so ravno kruh pékli, de se dobro posuší, pa ne zasmodí. To storivši, pošli dobro posušeno rezanco ali samo ali z réžjo namešano v malin, de jo mlinar zméle, kakor navadno žito; otrobe bo živina práv rada pojedla. — Skušnje so pokazale, de 6 funtov in pol posušeni korenín da čez 4 funte bele, in 1 funt černe moke, otrobov pa tudi 1 funt.

### **Lep izgled učiteljem.**

Koliko dobriga zamore umen in priden učitelj na kmetih storiti, in ne samo slabe dohodke svojiga stanú poboljšati, ampak tudi prid cele srenje povzdigniti, kaže Eminska soseska na Nemškim. Komej ste dve leti pretekle, kar je nadučitelj Stark tukajšno šolo prevzel, in

\*) Kér je namén Novic vse oznaniti, kar ljudjé v kmetijstvu in rokodelstvu noviga znajdejo, in tudi taciga ne zamolčati, kar ne bo morebiti koj drugi teden v občno rabo prišlo, v posebnih okolišinah bi pa vender utegnilo koristno biti, torej oznanimo svojim bravam tudi pričijočo znajdbo. Morebiti de se bo zavoljo tega tudi kdo splašil, kakor se je bil unidan nekdo zavoljo „konjskiga mesá,“ ki je mislil, de ga bo mogel že na pustni dan jesti, in ki se bo morebiti zdejtudi bal, de bi mu že prihodnjo jesen kruha iz pirnične moke ne pékli. Pri vsem tem nemoremo novih znajdb zamolčati, ktere se po vsih kmetijskih časopisih razglasujejo, torej tudi v Novicah ne smejo zamolčane biti. Ena misel drugo zbudi in takó tudi dostikrat ena znajdba deset drugih. Ko bi ne bil slavni Newton enkrat pod drevesam ležal in spal, in ko bi mu ne bilo jabelko na nos padlo, javalne bi mu bile — kakor je sam obstal — veliko pomenljive naravoslovske postave težé kedaj v glavo padle.

Vredništvo.

že je v vaši čez tavžent divjakov posajenih, ki so jih učenci po njegovim poduku po vertih in okoli hiš posadili. Nekteri izmed njih so si clo majhne drevesne sadiša (vertne šole) napravili in so že več sto sadnih dreves cepili. Lepo je bilo slišati, ko so šolarji iz lastniga nagiba k učitelju prišli in mu na znanje dali, de hočejo pot do novo napravljeniga pokopališa v lepim redi s sadnimi drevesi zasaditi. Lepo pa je tudi učitelja v sredi učencov viditi, kakó enim sadjorejo razklada, drugim pa kaže, kakó se imajo drevesa čediti, cepiti i. t. d.

Ta popis so dali v 40. listu nemških kmetijskih Novic (Rheinische Zeitschrift) gosp. fajmošter Martin, kteriga mi slovenskim učiteljem v izgled tukej oznamimo. De je tudi na Slovenskim veliko pridnih in umnih učiteljev, kdo more to tajiti? De bi se sadjoreja zlo povzdignila, ko bi se je naši učitelji ročno poprijeli in Pircoviga vertnarja za berilo v šolah — saj v nedeljskih — vpeljali, kdo zamore réči, de ni res? Vošiti bi le bilo, de bi se vsako tako prizadevanje v Novicah oznanovalo, de bi vedli, kaj se je vsako leto v tem razdelku kmetijstva doperneslo.

### **Pijančevanje — huda človeška kuga.**

(Dalje.)

Ta ostudna pregreha pijanosti tudi ječe nar bolj polni, in zamore celi rod v sramoto pri drugih ljudstvih pripraviti. Iz pijanosti pride kreg, gerdo zmerjanje, pretep, boj, ranjenje, ubijanje; — pijanec postane goljuf, tat in razbojnik, kér denarjev nikoli dosti nima. Veliko se jih v pijanosti zoper čistost takó pregreší, de pridejo ob denár, v sramoto in ječo; in še stókrat več bi jih prišlo, ko bi se take hudobije vselej spričati dale. Marsikteri pijan tobakar svoje in drugih pohištvo požgè; to skušnja spričuje. Ko bi hotla deželjska gosposka življenje jetnikov popisati, bi se večidel vidilo, de je bila nezmernost v pijači prvi začetik ali nar močnejši pripomoga storjene pregrehe, ki je pijanca v roke pravice pahnila. Ali ni tedej očitno ko beli dan, de pijančevanje je nar hujši človeška kuga? In kér je res taka, naj za Božjo voljo pomaga vsak rodoljub po svoji moči, po svojim poklicu, de bomo ukrotili tega strupeniga gada, ki tudi naš rod zmirej bolj in bolj zalezuje.

Kakó pa bi se dalo to nar boljši storiti? Če bolezin poznate, povejte nam še njeno zdravilo! — nam bojo naši dragi bravci odgovorili. Kaj ne, gospod vrednik! ki ste učenik in dohtar zdraviljstva, de se ne da bolezin dobro ozdraviti, če se njeni vzrok ne pozná? Kaj je tedej poglavitni vzrok pijanosti in pijančevanja? — Bomo poskusili, poglavitniši vzroke na dan potegniti, iz kterih pijančevanje izvira.

Nekteri kraji imajo zató veliko pijancev, kér jim vinska terta raste. Priložnost je mati veliko hudobij: taka je tudi s pijančevanjem. Marsikdo bi ga saj nezmerno ne pil, ko bi ne imel sodca v kleti, ali ko bi vina pri sosedu po niski ceni ne dobival.

Drugi poglavitniši vzrok pijančevanja je pomanjkanje, revšina in obúp. Marsikteri ga pije in se vpijani, de se omoti in za kaj časa svoje nadloge pozabi. Ali bolj ko si je prizadeval, svoje britkosti in svojo revšino v vinu ali žganji utopiti, večí revež je od dneva do dneva prihajal, kér si ni praviga pomočka izvolil, revšini uiti, ampak se je po tem takim vsak dan v še večí nadloge zakopal, goldinar za goldinarjem zapravlil in popolnoma na beraško palico prišel, zraven tega pa tudi svoje zdravje pogubil. V nemških Novicah smo brali, de so Irci takrat, ko jih je lakota nar bolj stiskala in morila, nar hujši pili, in de jih je silno veliko prosilo za pervoljenje novih gostivnic ali oštarij ravno ob času lakote in strašniga pomanjkanja! Se vé de modra gosposka v take prošnje ni dovolila.

(Dalje sledí.)